

## ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

### ՀՈԴՎԱՄԱՆՆԵՐ

|                                                                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Ժ. Հ. Անանյան—Հայ-ռուսական հարաբերություններ. նախադրյալները, փուլերը, պրոբլեմի նկատմամբ մոտեցումները . . . . . | 3  |
| Վ. Ծ. Խոջաբեկյան—ԼՂԻՄ-ի սոցիալ-տնտեսական և ժողովրդագրական զարգացման պրոբլեմները . . . . .                      | 20 |
| Ս. Բ. Հարությունյան—Մանուկ Աբեղյանը և «Սասնա ծռեր» հերոսավեպը (Գիտնականի ծննդյան 125-ամյակի առթիվ) . . . . .   | 32 |
| Լ. Մ. Վարդանյան—Ստեփան Դանիելի Լիսիցյան (ծննդյան 125-ամյակի առթիվ) . . . . .                                   | 42 |
| Ա. Ա. Հովսեփյան—Տեխնոկրատիզմ. մտածողության և քաղաքականության վնասները . . . . .                                | 48 |
| Վ. Ա. Միքայելյան—Հ. Կ. Այվազովսկին և իր հայրենակիցները . . . . .                                               | 59 |

### ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ

|                                                                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Հ. Գ. Զատիկյան—Կարենո նահանգի պատմությունից (XIX դ. երկրորդ կես) . . . . .                                              | 71  |
| Ա. Կ. Բաբայան—Մարդու վարքը էքստրեմալ իրավիճակում (ըստ Սպիտակի 1988 թ. երկրաշարժի հետազոտությունների նյութերի) . . . . . | 80  |
| Մ. Գ. Շաքարյան—Ավ. Իսահակյանի սերը «Հիշատակարանում» . . . . .                                                           | 86  |
| Հ. Ա. Օհանյան—Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարի զարգացման դրսևավորումները . . . . .                                    | 97  |
| Ն. Ս. Հայրապետյան—Ազատասիրական գաղափարները Ծ. Օտյանի ստեղծագործություններում . . . . .                                  | 106 |
| Հ. Վ. Թորոսյան—Արևելյան Հայաստանի երկրագործության պատմությունից (XVII—XVIII դդ.) . . . . .                              | 112 |
| Գ. Ս. Շախկյան—Հայ ճարտարապետության պատմության պարբերացման հարցեր . . . . .                                              | 120 |
| Ա. Յա. Կակովկին—Անիի 1215 թ. սր. Գրիգոր եկեղեցու կտիտորական դիմանկարի հարցի առթիվ . . . . .                             | 126 |
| Օ. Զ. Զալիլով—Ասորական թմառիկան քրդական բանահյուսության մեջ . . . . .                                                   | 134 |

### ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

|                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------|-----|
| Ռ. Լ. Խուրշուդյան—Արտաշես Աբեղյանի ուղագրավ հոդվածը . . . . . | 139 |
| Ա. Գ. Դրուճիկյան—Երկու ուղագրավ հատված «Ավետաշից» . . . . .   | 150 |
| Ա. Հ. Զաքարյան—Կ. Բալմոնտը և Մ. Բաբայանը . . . . .            | 161 |

### ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՆԵԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Թեոսա Հոֆման—Ժիրայր Քոչարյան, Հայ ժողովրդի բնատարածքը պատմաքաղաքական իրադարձության ներքո . . . . . | 169 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### ՄԵՐ ՀՈՐԵՆԱՐՆԵՐԸ

|                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Վ. Բ. Բարխուդարյան, Ա. Ա. Խառատյան—Մանվել Կարապետի Զուլայան (ծննդյան 60-ամյակի առթիվ) . . . . . | 172 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| Ա. Ժ. Հալալյան—Ժ. Մ. Թիերրի, Պ. Տոնապետյան, Հայկական արվեստ . . . . . | 176 |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|

## СОДЕРЖАНИЕ

### СТАТЬИ

|                                                                                                    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Ж. А. Ананян—Армяно-русские отношения: предпосылки, этапы, подходы к проблеме                      | 3  |
| Р. Е. Ходжабекян—Проблемы социально-экономического и демографического развития НКАО                | 20 |
| С. Б. Арутюнян—Манук Абегиан и героический эпос «Сасна црер» (к 125-летию со дня рождения ученого) | 32 |
| Л. М. Варданян—Степан Данилович Лисициан (к 125-летию со дня рождения)                             | 42 |
| А. А. Овсепян—Технократизм. Издержки мышления и политики                                           | 48 |
| В. А. Микаелян—И. К. Айвазовский и его соотечественники                                            | 59 |

### СООБЩЕНИЯ

|                                                                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| О. Г. Затикян—Из истории Каринской области (вторая половина XIX в.)                                             | 71  |
| А. К. Бабалян—Поведение человека в экстремальных условиях (на материале исследований Спитакского землетрясения) | 80  |
| М. Г. Закарян—Любовь Ав. Исаакяпа в «Дневниках»                                                                 | 86  |
| А. А. Оганян—Проявления развития лексики современного армянского языка                                          | 97  |
| Н. С. Аирипетян—Свободолюбивые идеи в произведениях Е. Отяна                                                    | 106 |
| Г. В. Торосян—Из истории земледелия в Восточной Армении (XVII—XVIII вв.)                                        | 112 |
| Г. С. Шахкян—Вопросы периодизации истории армянской архитектуры                                                 | 120 |
| А. Я. Каковкин—К вопросу о ктиторском портрете в церкви св. Григория 1215 г. в Ани                              | 126 |
| О. Дж. Джагилов—Ассирийская тематика в курдском фольклоре                                                       | 134 |

### ПУБЛИКАЦИИ

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| Р. Л. Хуршудян—Заслуживающая внимание статья Арташеса Абегиана | 139 |
| А. Г. Долуханян—Два примечательных отрывка из «Авесты»         | 150 |
| А. А. Закарян—К. Бальмонт и М. Бабалян                         | 161 |

### КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Тесса Хофман—Жириайр Кочарян, Колыбель армянского народа с точки зрения историко-политических событий | 169 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### НАШИ ЮБИЛЯРЫ

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| В. Б. Бархударян, А. А. Харатян—Манвел Карапетович Зулалян (к 60-летию со дня рождения) | 172 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### АРМЕНОВЕДЧЕСКИЕ ИЗДАНИЯ

|                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------|-----|
| А. Ж. Аладжян—Ж. М. Тьерри, П. Тонапетян, Армянское искусство | 176 |
|---------------------------------------------------------------|-----|

## CONTENTS

### ARTICLES

|                                                                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Zh. H. Ananian—Armenian-Russian relations, premises, stages, approaches to the problem . . . . .                      | 3  |
| V. E. Khojabekian—Problems of social-economic and demographic development of NKAR . . . . .                           | 20 |
| S. B. Haroutunian—Manouk Abeghian and heroic epos "Dare-devils of Sassoon" (to the 125th birth anniversary) . . . . . | 32 |
| L. M. Vardanian—Stepan Lisitsian (to the 125th birth anniversary) . . . .                                             | 42 |
| A. A. Hovsepian—Technocratism: Outlays of thinking and politics . . . .                                               | 48 |
| V. A. Mikaelian—H. K. Ayvazovsky and his compatriots . . . . .                                                        | 59 |

### REPORTS

|                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| H. G. Zatikian—From the history of Karin region (second half of the 19th century) . . . . .                          | 71  |
| A. K. Babayan—Man's behaviour in 'extreme' conditions (on material of investigations of Spitak earthquake) . . . . . | 80  |
| M. G. Zakarian—Love in Av. Isahakian's "Diaries" . . . . .                                                           | 86  |
| H. A. Ohanian—Manifestation of vocabulary development in Modern Armenian language . . . . .                          | 97  |
| N. S. Halrapetian—Freedom-loving ideas in E. Otian's works . . . . .                                                 | 106 |
| H. V. Torosian—From the history of agriculture of East Armenia (17—18th centuries) . . . . .                         | 112 |
| G. S. Shakhkhan—Questions of division into periods of the Armenian architecture history . . . . .                    | 120 |
| A. Ya. Kakovkin—To the question of territorial portrait in St. Gregory church of Ani in 1215 . . . . .               | 126 |
| O. J. Jalilov—Assyrian themes in Kurdish folk-lore . . . . .                                                         | 134 |

### PUBLICATIONS

|                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| R. L. Khurshudian—Artashes Abeghian's article deserving attention . . . | 139 |
| A. G. Dolukhanian—Two noteworthy fragments from "Avesta" . . . . .      | 150 |
| A. H. Zakarian—K. Balmont and M. Babayan . . . . .                      | 161 |

### CRITICISM AND BIBLIOGRAPHY

|                                                                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Tessa Hofmann (Berlin)—Zhiraik Kocharian, Cradle of Armenian people under historical and political events . . . . . | 169 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### OUR ANNIVERSARIES

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| V. B. Barkhudarian, A. A. Kharatian—Manvel Zulalian (to the 60th birth anniversary) . . . . . | 172 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### ARMENOLOGICAL EDITIONS

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| A. Zh. Halajian—Zh. M. Thierry, P. Donabedian, Armenian art . . . . . | 176 |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|